МАКЕДОНО-ОДРИНСКИ СВИДЕТЕЛСТВА

Том I ✣ Дел II

Регистър на участниците в освободителните борби в Македония, Тракия и Добруджа, получили българска народна пенсия през 1943 г.

№ 921

Христо Костадинов Пандов (73 г.)
род. в с. Долно Котори[349], Леринско
жив. в Пловдив
05.03.1943 г.

Заслуги: взел участие в освободителните борби за Македония като четник във ВМРО и като доброволец в МОО.

Семейство: съпруга Донка, р. 1875, син Иван, р. 1907 г.

Животописна бележка: „Роден съм в с. Долно Котори, Леринско, през 1870 г. от родители българи. Брат ми беше назначен за учител от гърците, но учеше децата на български и скоро шпионите донесоха това до знанието на гръцкия владика, който го повика на обяснения. Пред гръцкия владика той отговори, че наистина учи децата на български, защото такова е желанието на техните родители. Оттогава ние търсихме начин да се отървем от гърците и по съвета на български учители от Битоля брат ми и аз поднесохме по две заявления за подпис от селяните, с които заявявахме, че се отказваме от Патриаршията и искаме да се присъединим към Екзархията. Едното от тези заявления предадохме на валията в гр. Битоля, а другото пратихме в Екзархията. Гъркоманите се оплакаха на гръцкия владика и той нареди църквата и училището да бъдат гръцки. Тогава ние си отмъстихме, като запалихме училището. Гъркоманинът Янули даде дукяна си за гръцко училище, но ние се събрахме една вечер, изпотрошихме вратите и прозорците на техното училище. Оттогава брат ми събираше децата в нашата къща, за да ги учи на български. Оттогава ние решихме да си построим ново училище и го направихме скоро. Понеже немахме църква, приспособихме училището за църква. Гъркоманите не можаха да се помирят с това и ни се обадиха. Един ден дойдоха двама заптии и ни затвориха така приспособената църква, като обраха всичките ни свещи. Това предизвика сбиване между тех и населението, и беха арестувани 25 мъже и 15 жени. При това сбиване бе счупена ръката на майка ми и брат ми. Оттогава бе заповедена една седмица църквата да бъде гръцка, една – българска, но от 1888 г. ние се наложихме и остана само наша – българска. Това стана причина гръцкият владика да ни прокълне, тъй като ние станахме причина за това. През 1899 г. дойде леринският войвода Марко и аз му станах десетник, като се грижех за посрещане и изпращане на четите. Един ден получихме писмо от воеводата Алеко Турунчев, с което заповедваше да бъдат въоръжени десет души и да отидат в с. Горно Котори. Събрах другарите си и отидохме. По време на вечерята воеводата погледна навън и извика

[349] Дн. Идруса в Гърция.

„Момчета, обсадени сме!“. Грабнахме пушките и излезохме към Кочив мост, откъдето открихме огън и се започна страшно сражение, при което беха убити двама наши другари, а след това ние избегахме, защото противникът беше по-многоброен. При обявяването на Илинденското въстание аз и другарите ми грабнахме отново оръжието и заминахме за балкана, но понеже не можахме да намерим сборния пункт, стреляхме веднъж с пушка. По това време турците беха обсадили четата в местността Калугерица. Ильо воевода[350] ни разпореди на позиция и ние се сражавахме цел ден. Вечерта войската се изтегли и след неколко дни началникът Георги поп Христов ни събра и, след като ни държа реч, ни разпредели по четите из съответните райони, като положихме и клетва. Аз се паднах в четата на Ильо Неволански. Второто сражение, което имахме бе в Бигла, местността Рунзел. При третото сражение превзехме градеца Невеска, а след това заминахме за Мориово, където също така имахме сражение, а след това четата се пръсна. Върнахме се обратно и се присъединихме към четата на дедо Кочо Цонката[351]. С него имахме сражение към с. Неретското блато. След това дойде Борис Сарафов, който ни уволни, като прибра оръжието под опис. След въстанието имахме често разправии с гърците, тъй като те подпомагаха турците. Един ден у дома дойде воеводата Петре Неволанеца[352] и с него взехме решение да убием гръцкия куриер Янули. Аз и двама другари изпълнихме тази смъртна присъда против този враг на българщината. След това дойде войводата Дзоле[353] и взе от нашата милиция в подкрепа на неговата чета, и заедно нападнахме гъркоманското село Елово, като изгорехме неколко къщи. От там се отправихме за с. Раково и от там отидохме в с. Негован, но там гръцката чета бе по-многобройна и не правихме сражение. Тези борби с гърците продължиха до Хуриета. След това аз заминах за Америка, но при обявяването на войната през 1912 г. ние се събрахме и си избрахме войводи Тодор Шикалев[354] и Иван Маджаров и те ни доведоха в София. Там бехме въоръжени и ни изпратиха за гр. Кърджали, където имаше сражение с башибозука. После отидохме в Гюмурджина и за Макри, където имахме също така сражения, и стигнахме до Дедеагач. Като потеглихме за Фере, Енвер паша се предаде и ние стигнахме в гр. Софлу, където бехме зачислени в XI Серска дружина на Македоно-одринското опълчение. Участвувал съм в походите: Суфли, Кишан, Аинарджик, Шаркьой, Малгара, Ипсала, Фере, Дедеагач, Гюмурджина, Демир Хисар, Петрич, Струмица, Щип, Кочани и др. Участвувах в

[350] Илия Видинов е войвода на ВМОРО в Леринско, родом от с. Горно Неволяни, Леринско.
[351] Кочо Христов Цонков (1866–1906) е войвода на ВМОРО в Леринско, роден в с. Зелениче, Леринско.
[352] Петър Христов Стойнинчев е войвода на ВМОРО в Леринско, родом от с. Горно Неволяни, Леринско.
[353] Лазар Стойчев Гергев-Дзоле (1867–1909) е леринси войвода на ВМОРО, роден в с. Баница, Леринско.
[354] Тодор Шикалев е деец на ВМОРО, родом от с. Мало Църско, Демирхисарско.

боевете при Шаркьой, Султан тепе, Калиманското поле, Дулица и др. Бех уволнен в София. Взех също така участие в Европейската война. Бех зачислен в 10-а дивизия, 40-и полк, а после в X погранична дружина и най-после в образувания в с. Довище, Серско, 88-и полк. Уволних се в гр. Кърджали. Сега немам нито пенсия, нито доход повече от 2500 лева месечно.“

Пенсията е одобрена и отпусната от Министерски съвет.

388К, оп. 4, а.е. 921.

№ 922

Христо Георгиев Бенчаров (77 г.)
род. в с. Карайотица, Ениджевардарско
жив. в Пловдив
14.03.1943 г.

Заслуги: взел участие в боевете от Балкано-турската война през 1912–1913 г. като доброволец-редник в МОО, XIII Кукушка дружина.

Семейство: съпруга Слава, р. 1870 г., син Васил, р. 1923 г.

Животописна бележка: „През 1912–1913 г. постъпих в Македоно-одринското опълчение като доброволец, без да подлежа на набор и повикване, в XIII Кукушка дружина, 2-ра рота. През 1909 г. и 1910 г. четник при Апостол войвода.“

Пенсията е одобрена и отпусната от Министерски съвет.

388К, оп. 4, а.е. 922.

№ 923

Харитон Янков Самалиев (70 г.)
род. в с. Киречкьой, Солунско
жив. в Пловдив
02.03.1943 г.